

Narvestaddalen

**

Referanse:

Jansson, U. 2020. Naturverdier for lokalitet Narvestaddalen, registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2019. NaRIN faktaark. BioFokus. (Weblink til alle bildene fra lokaliteten: <https://biofokus.no/narin/?nid=7881>)

Referansedata

Fylke: Østfold
Kommune: Eidsberg
H.o.h.: 80-125 moh
Areal: 67 daa

Prosjektilhørighet: Frivilligvern 2019
Inventør: UJA
Vegetasjonzone: boreonemoral 100% (70 daa)
Vegetasjonseksjon: O1-Svakt oseanisk

Sammendrag

Undersøkellesområdet er befart av Ulrika Jansson, BioFokus, gjennom ordningen med frivillig vern, i regi av Miljødirektoratet, Fylkesmannen i Østfold og grunneier. Det avgrensede verneforslaget sammenfaller helt med tilbudsområdet. Verneforslaget ligger 600 m sørvest for Mysen i Eidsberg kommune, Østfold (Viken). Området utgjør et lavereliggende og høyproduktivt skogareal innenfor et større ravinsystem.

Området har en tykt løsmassedekke av rike marine avsetninger, med skog som vokser på mark med høy bonitet. Området har middels topografisk variasjon, med bratte ravinesider med forskjellige helningsretninger. Arronderingen er god for å fange opp de biologiske kvalitetene innenfor arealet, men skogen på andre siden av hovedbekken har trolig tilsvarende kvaliteter og kunne ha vært vurdert inkludert. Vegetasjonen er rik, med variasjon mellom lågurt/kalklægurt på ryggene og øvre del av ravinesidene og høgstaude og kildepreget vegetasjon i ravinedalbunnene og flompreget skog i en smal stripe nærmest hovedbekken i øst. De marine sedimentene og de topografiske forholdene gir grunnlag for et rikt feltsjikt og stor variasjon i treslag. Gran dominerer med innslag av både edelløvtrær og boreale løvtrær.

Mesteparten av verneforslaget er i dag skogkledd. Nærmest gården i øst og sørøst inngår gjengroingsskog på gammel kulturmark og et mindre felt med tett plantet granskog. Det er god spredning i død ved hva gjelder treslag, dimensjoner og nedbrytningsgrad, og området har størst mengde død ved i de mest ustabile ravinedalsidene.

Det er avgrenset et kjerneområde med gammel blandingsskog av typen ravineblandingsskog som dekker 46 daa. Deler av arealet er rødlistet under typene høgstaudegranskog (NT) og flomskogsmark (VU).

Ravinedaler er naturlig fuktige skogsmiljøer, med stor produksjon av insekter som gir grunnlag for en rik fuglefauna. Høyproduktiv og rik granskog gir også rask omsetting og høy produksjon av død ved. Av vedsopper ble rødlistearten svartsoneskjuka (NT) funnet. Ved befarings i 2003 ble også begerfingersopp, som tidligere var rødlistet, funnet på osp. Det er middels potensial for andre vedboende arter, som for eksempel rynkeskinn og grønnsko i området. Ask (VU) vokser i de mest kildepregete delene av høgstaude skogen. Få funn av rødlistearter og middels potensial for slike gjør av området foreløpig samlet skårer lavt på arts mangfold.

Lokalitet Narvestaddalen er liten og anses som et middels godt arrondert området med tanke på kvartærgeologiske forhold og biologiske kvaliteter. Det inneholder noen areal med yngre gjengroingsskog og vurderes i middels grad som urørt i løpet de siste tiårene. Narvestaddalen skårer stort sett middels på de angitte gammelskogsparemetere, på topografisk variasjon og på vegetasjonsvariasjon, mens det skårer høyt på stedsbetingete parametere som rikhet og treslagsvariasjon.

De største kvalitetene ved området er at det inneholder en stor andel høyproduktiv gammel og lavereliggende grandominert skog på rik mark med stort innslag av død ved av flere treslag. Verneforslaget vurderes samlet som et verneverdig område med regional verdi (**).

Narvestaddalen vil i middels grad bidra til inndekning av mangler i skogvernet (Framstad et al. 2017). Området dekker i første rekke opp viktige mangler knyttet til inndekning av mangelnaturtyper som gammel lavlandsblandingsskog og generelle mangler som lavereliggende og høyproduktiv skog.

Feltarbeid

Området er undersøkt av Ulrika Jansson, BioFokus, i løpet av ca. 4 timer den 15. oktober 2019. Tilbudsarealet er litet og det anses som godt nok undersøkt for å kunne presentere en avgrensning av verneverdig areal og for å kunne foreta en rimelig sikker verdivurdering av området i henhold til gjeldene metodikk.

Tidspunkt og værets betydning

Det var regnvær under befaringsen. Befaringstidspunktet (medio oktober) var optimalt for funn av vedboende sopp, laver og moser, men noe mindre egnet for funn av karplanter. Vegetasjonstyper kunne imidlertid bestemmes uten problem.

Utvelgelse og undersøkelsesområde

Området inngår i arbeidet med frivillig skogvern i regi av Miljødirektoratet, Fylkesmannen i Østfold (Viken) og grunneiere. Tilbudsområdet som er vurdert omfattet et areal på 67 daa.

Tidligere undersøkelser

Det er i 2002 kartlagt naturtyper og MiS i undersøkelsesområdet og det er avgrenset en naturtypelokalitet (BN00075463) med B-verdi og en MiS-figur som overlapper til 100 %. Avgrensningen måler ca. 33 daa og er angitt med type gammel boreal løvskog etter DN Håndbok 13 og eldre lauvskuesjon etter MiS. På Artskart ligger det et artsfunn fra undersøkelsesområdet med tilstrekkelig nøyaktighet til å sannsynligvis stamme fra området, nemlig funn av begerfingersopp. Ut fra naturtypebeskrivelsen fremkommer det også at trollbær fantes i området 2002.

Beliggenhet

Lokaliteten ligger i rett øst for Narvestad i Eidsberg kommune, ca. 600 m sørvest for Mysen togstasjon. Området grenser mot jorder i vest og mot bekken i dalbunnen i øst.

Naturgrunnlag

Topografi

Undersøkelsesområdet ligger i et utpreget ravinlandskap, med bratte ravinesider, dype daler og smale ravineåser. Grensen er lagt midt i hovedbekken og området er derfor mindre topografisk variert enn det hadde vært dersom det var tatt hensyn til landformen.

Geologi

Området har et så tykt løsmassedecke av marine finkornete sedimenter at underliggende berggrunn ikke har betydning for vegetasjonen i området. I grensen mot det flate arealet med jorder i nord er den marine leiren overlappet av strandsedimenter med noe grøvre kornstørrelse..

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonseksjon: O1-Svakt oseanisk, vegetasjonssone: boreonemoral 100% (70 daa) .

Området ligger i boreonemoral vegetasjonssone i svakt oseanisk seksjon.

Klima

Ravinlandskapet gjør at skogen har høy luftfuktighet.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Hele verneforslaget ligger i en ravedal med rik marin leire. I de tørrere lisdene gir dette lågurtskog, mens kildepåvirkning øker i nedre del av lisdene og i dalbunnen slik at det her er høgstaudeskog. Nærmest hovedbekken i østre del av verneforslaget er vegetasjonen på det flate partiet langs etter bekken mer flomskogspregt. Det er gradvise overganger mellom høgstadeskog og flommarksskog og mellom høgstadeskog og lågurtskog. Skogen er stort sett grandominert, med varierende innslag av edelløv (hassel, ask, spisslønn) og borealt løv (bjørk, osp, gråor, hegg). I feltsjiktet vokser arter som krypsoleie, skogburkne, skogsnelle, trollbær, skogstjerneblom og strutseving,

Høgstaudegranskog er rødlistet som nært truet (NT) og flomskogsmark som er rødlistet som sårbar (VU).

Skogstruktur og påvirkning

Skogen er overveiende gammel, men med stor aldersspredning. Basert på flybilder fra 1964 er det ikke gjort større inngrep i skogen de siste 60 år3ene og skogen fremstår som eldre grandominert skog allerede da. Arealene nærmest gården var imidlertid åpen kulturmark i 1964 og har i ettertid grodd igjen med løvtrær, i tillegg til at et lite areal er plantet igjen med gran. Foruten grantrær i grove dimensjoner (opp til 70 cm i diameter) finnes også grove, gamle løvtrær. Det er en god del død ved av både løvtrær, blant annet osp, og gran. Læger med diameter på opp mot 60 cm i diameter ble registrert i 2019. Reiso telte ca. 140 læger i 2003 og tallet er trolig større nå. Dette tilsier en død ved-konsentrasjon på 4-8 stokker per daa. I bunn av den nordre ravedalen er mengden læger stedvis over 10 per daa.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Narvestaddalen. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Narvestad Ø

Naturtype: Gammel lavlandsblandingsskog - Ravine-blandingsskog
BMVERDI: B

Areal: 46daa

Innledning: Lokaliteten er registrert i 2019 av Ulrika Jansson, BioFokus i forbindelse med kartlegging av områder tilbudt til ordningen frivillig vern 2019. Området er tidligere kartlagt som naturtypelokalitet og MiS-figur av Reiso 2003, med id: BN00075463. Informasjon fra tidligere kartlegging er oppdatert og ny lokalitet erstatter den gamle. Kartleggingen i 2019 følger DN Håndbok 13, med reviderte faktaark fra 2014. Rødlistearter er vurdert etter Norsk Rødliste for Arter 2015 og rødlistede naturtyper følger Norsk Rødliste for Naturtyper 2018.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokalitetet ligger i en ravedal rett øst for Narvestad gård i Eidberg kommune, Østfold (Viken). Skogen vokser på et tykt lag med rike marine avsetninger i boreonemoral vegetasjonssone og svakt oseanisk seksjon.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder en Gammel lavlandsblandingsskog av typen Ravineblandingsskog med grandominans og innslag av borealt løv og edelløv. Det er grandominert høgstaudeskog i bunn av dalen og grandominert lågurtskog i sidene. Nærmest hovedbekken i øst inngår et parti med flomskogsmark. Høgstaudegranskog er rødlistet som nært truet (NT) og flomskogsmark er rødlistet som er rødlistet som sårbar (VU). Skogen har et variert skogbilde, med stor treslagsspredning. Gran dominerer i tresjiktet, men det er også innslag av edelløv som hassel, spisslønn og ask, holt med bjørk og osp i lisidene og gråor og hegg i fuktige partier i bunn av dalen. I feltsjiktet vokser krypsoleie, skogburkne, skogsnelle, trollbær, skogstjerneblom og strutseving.

Bruk, tilstand og påvirkning: Skogen er overveiende gammel, men med stor aldersspredning og mye død ved. Foruten grantrær i grove dimensjoner (opp til 70 cm i diameter) finnes også grove, gamle løvtrær. Det er en god del død ved av både løvtrær, blant annet osp, og gran. Læger med diameter på opp mot 60 cm i diameter ble registrert i 2019. Reiso telte ca. 140 læger i 2003 og tallet er trolig større nå. Dette tilsier en død ved-konsentrasjon på 4-8 stokker per daa, men i dalen er konsentrasjonen stedvis over 10 per daa.

Artsmangfold: Svartsonekjuke (NT) ble funnet ved befarings i 2019. Begerfingersopp ble funnet i 2003. Det er stor potensial for vedboende arter, som for eksempel rynkeskinn og grønnsko i området. Ravinedaler er også naturlig fuktige skoger, med stor produksjon av insekter som gir grunnlag for en rik fuglefauna.

Fremmede arter: Rødhull (SE) finnes på gjengroingsareal øverst i lisidene, stort sett utenfor avgrensningen.

Del av helhetlig landskap: Den aktuelle lokaliteten er en av få gamle grandominerte ravineskoger i ravinelandskapet nærmest Mysen, men det finnes lignende skog på østre siden av hovedbekken og ved Holene.

Verdivurdering: Lokaliteten er middels stor (46 daa) og de rike vegetasjonstypene høgstaudeskog, lågurtskog og flommarksskog dekker hele arealet. Skogen er høyproduktiv og har grove grantrær og innslag av grove boreale løvtrær. Skogen er lite påvirket av nyere tids inngrep og fremstår i dag som gammelskog med mye død ved (4-8 stokker per daa) og mange grove og biologisk gamle trær. Det er gjort funn av en rødlisteart knyttet til godt nedbrudd ved av gran og potensial for flere, også knyttet til boreale løvtrær og edelløvtrær. Samlet vurderes arealet som viktig for biologisk mangfold (B-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Det viktigste for de biologiske mangfoldet innenfor avgrensningen er fortsatt tilgang til gamle trær av flere treslag, død ved i alle nedbrytningsklasser og et stabilt fuktig lokalklima. Det foreslås derfor ingen aktive tiltak i området.

Artsmangfold

Ravinedaler er naturlig fuktige skogsmiljøer, med stor produksjon av insekter som gir grunnlag for en rik fuglefauna. Ask (VU) finnes spredt i området, særlig i busksjiktet. Høyproduktiv og rik granskog gir også rask omsetning og høy produksjon av død ved. En ravineskog blir derfor biologisk gammel raskere enn en tørrere skog på lavere bonitet. Av vedsopper ble vanlige arter som rekkekjuka og rødrandkjuka funnet flere steder, mens rødlistearten svartsonekjuka (NT) kun ble funnet et sted. Ved befarings i 2003 ble også begerfingersopp, som tidligere var rødlistet, funnet på osp. Det er stor potensial for andre vedboende arter, som for eksempel rynkeskinn og grønnsko i området.

*Tabell: Artsfunn i Narvestaddalen. Kolonnen **Totalt antall av art** summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen **Funnet i kjerneområde** henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.*

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerneområde (nr)
Sopper	Phellinus nigrolimitatus	svartsonekjuka	NT	1	1 ₁
	Xylaria hypoxylon	stubbehorn		1	1 ₁

Avgrensning og arrondering

Området er lite (67 daa) og arronderinger er ut fra kvartærgeologisk syn nokså dårlig da grensen er trukket langs etter bekken, i bunn av hoveddalen. Rent biologisk er arronderingen noe bedre, stort sett med eldre og gammel skog innenfor avgrensningen. Det er imidlertid eldre granskog også på østre siden av hovedbekken som trolig har lignende kvaliteter (dette ble ikke undersøkt ved feltbefaringen), men som kunne vært vurdert undersøkt ved en senere anledning. I søndre og vestre del av verneforslaget inngår løvskog og noe plantet gran som ikke i seg selv er verneverdige, men som kan inngå som matriks i verneforslaget.

Vurdering og verdisetting

Lokaliteten er liten (67 daa) og består av høyproduktiv skog på rike marine avsetninger. Det er stor treslagsvariasjon i lokaliteten og en stor andel av verneforslaget består av gammel skog med gran som dominerende treslag, med innslag av edelløvtrær som hassel, ask og spisslønn og boreale løvtrær som osp, bjørk, gråor og hegg. Løvtreandelen er størst på arealene øverst i lisidene, som tidligere har vært åpen kulturmark, og i bunn av hoveddalen, der skogen er mer flommarkspregget. Både levende trær og død ved finnes i grove dimensjoner. Lokaliteten ligger i et ravinesystem med dype og aktive ravinedaler og er topografisk variert.

Det er avgrenset et kjerneområde med gammel blandingsskog av typen ravineblandingsskog på 46 daa, som dekker ca. 70 % av verneforslaget. I bunn av den nordre sideravinen er det avgrenset høgstaudegranskog (NT) og i bunn av hoveddalen er det avgrenset flommarksskog (VU). Rødlistede naturtyper dekker til sammen ca. 14 daa.

Det ble ikke funnet andre rødlistearter enn ask (VU) og svartsonekjuka (NT). Potensialet for et større mangfold av vedlevende sopper, laver, moser og insekter knyttet fuktig skog med gammel gran og død ved av gran og løv er nokså stort, til tross for at arealet ligger i en region med generelt få funn av rødlistearter. Det er også sannsynlig at mange fugler og annet villt

trives i den fuktige og produktive skogen i ravinesystemet.

Lokaliteten er rik, fuktig og høyproduktiv, har en god forekomst av død ved i flere treslag, dimensjoner og nedbrytningsklasser og viktige enkeltelementer som grove grantrær og løvtrær samt store mengder læger, særlig av gran, men også av flere løvtrær, blant annet osp.

Lokaliteten vurderes på bakgrunn av dette som regionalt verdifull og gis en samlet verdi på to stjerner (**).

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Narvestaddalen. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdisetting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørthet	Død ved mengde	Død ved kontin.	Gamle bartrær	Gamle løvtrær	Gamle edelløvtrær	Tre-slagsfordeling	Topografisk-variasjon	Vegetasjons-variasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
1 Narvestad Ø	***	**	*	***	**	*	***	***	**	***	**	-	-	**
Samlet vurdering	**	**	**	**	*	*	***	**	**	***	*	*	**	**

Mangeloppfyllelse

Verneforslaget inneholder 46 daa av mangelnaturtypen gammel lavlandsblandingsskog. Dette gir høy mangeloppfyllelse for mangelnaturtyper. I tillegg har området middels mangeloppfyllelse for generelle mangler da hele arealet på 67 daa består av lavlandsskog på høy bonitet, derav 46 daa med med biologisk gammel skog. Samlet betyr dette at verneforslaget i middels grad bidrar til mangeloppfyllelse av det norske skogvernet (Framstad mfl. 2017).

Vurdering av mangeloppfyllelse for ulike vernemålsetninger for lokalitet Narvestaddalen.

Mangelnaturtyper: Høy mangeloppfyllelse

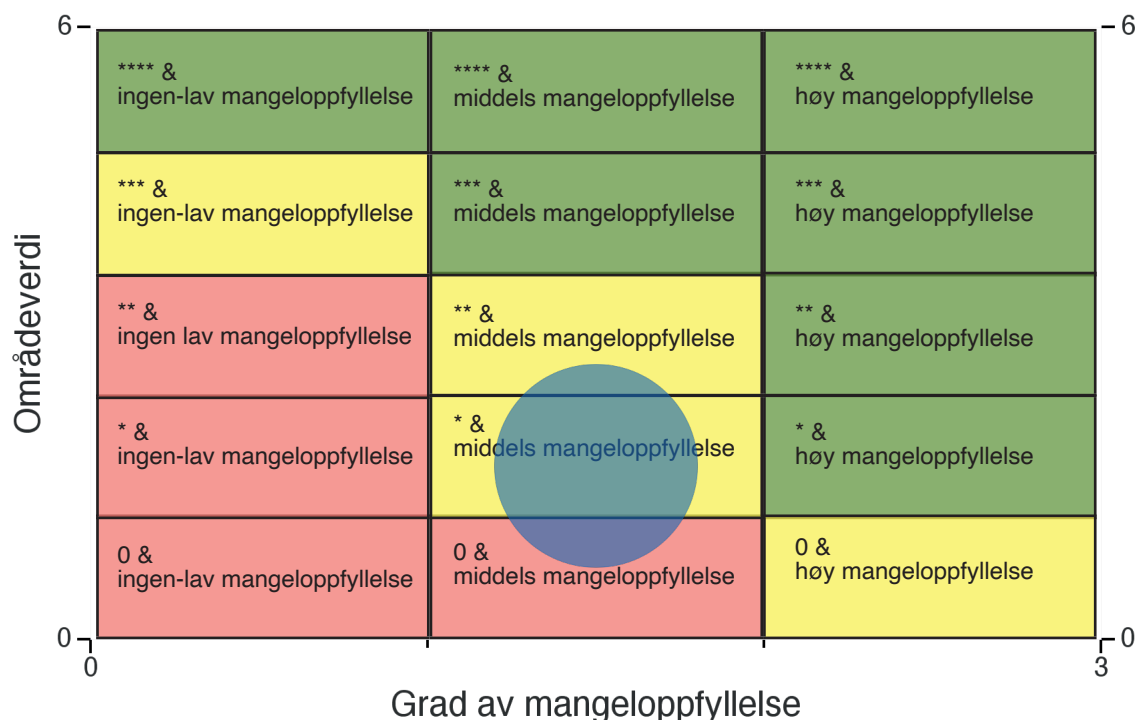
Generelle mangler (lavlandsskog, høybonitets skog og biologisk gammel skog): Middels mangeloppfyllelse

Restaurering- og utviklingspotensial: Ikke aktuell

Storområdekvaliteter: Ikke aktuell

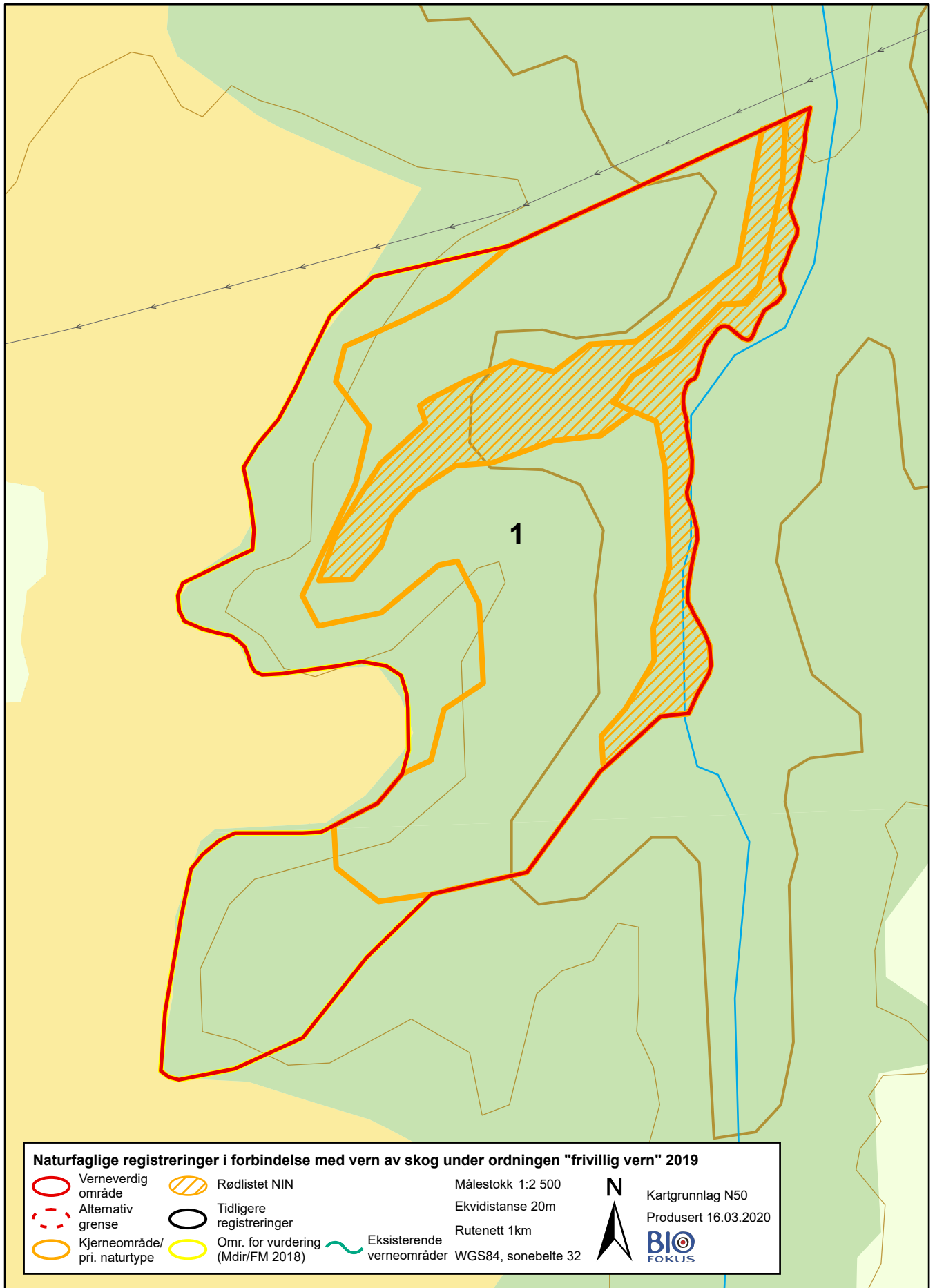
Samlet mangeloppfyllelse: Middels mangeloppfyllelse

Figur: Blå sirkel angir området Narvestaddalen sin områdeverdi (loddrett akse) og grad av mangeloppfyllelse (vannrett akse). Fargene i figuren angir en faglig totalvurdering av områdets egnethet for vern. Figuren viser kartlagte naturverdier og mangler ved skogvernet i henhold til Framstad et al. 2017 i sammenheng. Typiske utslag kan være at områder som i dag har lav naturverdi, men som raskt kan utvikle egenskaper som dekker inn viktige mangler i skogvernet, bør vurderes som kandidat for vern hvis mulig. Tilsvarende kan områder som har middels og høy naturverdi, men få egenskaper som dekker inn viktige mangler i skogvernet, settes på vent fordi det da allerede er vernet mange slike områder i en regionen. Ligger den blå sirkelen helt eller delvis over grønne felter er det meget gode faglige grunner for å undersøke mulighetene for vern av området. Ligger den blå sirkelen over gule felter bør områdets egnethet vurderes nærmere. Ligger den blå sirkelen over røde felter bør vern ut fra naturfaglige grunner ikke vurderes."

Referanser

Reiso, S. 2003. Biologisk viktige områder i skog i Eidsberg kommune, Østfold. Siste Sjanse rapport 2003-11: 40 s.

Bilder fra området Narvestaddalen

Grov granolag i bunn av dalen. Foto: Ulrika Jansson

Mye strutseving nærmest bekken. Foto: Ulrika Jansson

Svartsonekjuke (NT) på granolag. Foto: Ulrika Jansson

Stubbehorn på rot av løvtre i rotvelt. Foto: Ulrika Jansson